

Arno Cuppen & Huberta Wiertsema

Hoş geldiniz

In het spoor van de karavanen door Turkije

In september en oktober 2012 vervolgden Arno Cuppen en Huberta Wiertsema hun pelgrimage van Saint-Jean-Pied-de-Port naar Jeruzalem. Ze pikten de draad weer op in Istanbul. Verslag van een tocht over de Anatolische hoogvlakte.

De veerboot uit Istanbul zet ons af in Yalova op het randje van Anatolië. Twintig jaar geleden reisden we daar al rond als toeristen met lokale bussen. Hoe zou het nu zijn, als pelgrims, te voet? Thuis hadden we verhalen van voorgangers gelezen. Zij schreven over de eindeloze Turkse ‘meseta’, over een genadeloze zon, over uitputting en ziekte. Hoe zou het ons vergaan?

Onze routekaart is bijna wit. We willen de grote wegen mijden, maar wel de weinige grotere steden aandoen. Het zijn de oases op onze reis. Daar tussenin zullen we wel zien waar we overnachten en waar we eten en drinken kunnen inslaan. Zo geven we ons over aan de enorme ruimte die voor ons ligt, in het vertrouwen dat het op de een of andere manier gewoon goed komt. Terugkijkend hadden we onszelf geen groter cadeau kunnen geven.

Kudüs of Mekka

Wat is het toch een fascinerend land. Ruige bergen en zinderende vlakten. Mondaine steden en dorpen waar met de hand geknede plakken koeienmest liggen te drogen, om als brandstof te dienen. Tientallen moskeeën in aanbouw en duizenden bierblikjes in de bermen van wegen, weggegooid door stiekeme drinkers. Koortsachtige bouwactiviteiten en talloze mannen die dag-in-dag-uit op ter-

rassen zitten. Blingbling auto's en paardenkarren met drollenvangers.

Het is de tijd van de *hadj*. In een dorp zien we hoe een pelgrim afscheid neemt voor zijn grote reis naar Mekka. Een kort gebed en dan zet een luid toeterende stoet auto's zich in beweging om hem weg te brengen.

Het feit dat wij te voet zijn maakt mensen extra nieuwsgierig. Dus worden ons steeds opnieuw de eeuwenoude vragen gesteld: ‘Waar kom je vandaan?’, ‘Wie ben je?’, ‘Waar ga je naar toe?’ Zo leren we langzamerhand zelfs in het Turks te vertellen dat wij als pelgrims onderweg zijn naar Kudüs (Jeruzalem), zoals moslims de *hadj* naar Mekka maken. ‘Maar waarom gaan jullie dan te voet? De *hadj* maak je per auto of vliegtuig!’

Tijdens een lezing in Konya horen we over de invloed van het soefisme, een mystieke traditie binnen de islam, op het geloof in Turkije. Een kenmerk van het soefisme is de sterke nadruk op de opdracht die ieder mens heeft om het goddelijke in zichzelf te ontdekken en te verwezenlijken. Georganiseerde godsdiensten weerspiegelen de tijd, omgeving, cultuur, en machtsverhoudingen waarin ze zijn ontstaan. Wezenlijker is dat we allemaal dezelfde opdracht hebben, en dus uiteindelijk allemaal dezelfde God, al noemen we die anders. Dit besef klonk vaak door in gesprekken die we hadden.

Welkom

Onderweg vragen we ons wel eens af waarom deze reis zo anders is dan de camino. Misschien is het omdat de camino door zijn populariteit een nieuwe comfortzone dreigt te worden, een goed geoliede formule. Elk jaar

Vulkaan Erciyes Dağı als baken aan de horizon.

Foto: Huberta Wiertsema

wordt er verder geschaafd aan die formule. Met niet aflatende ijver wordt informatie verzameld en gedeeld, over een route waarover al zo veel informatie is. De wegen naar Santiago zijn in GoogleMaps zelfs zichtbaar op straatniveau. Waar ligt de grens? Moeten we alles wat kan ook zonder meer willen? Kunnen we nog als vreemdeling (= pelgrim) onderweg zijn als het vreemde al zo uitgebreid wordt opgespoord, ingekaderd en van verwachtingen wordt voorzien? Reizen is leren kijken met nieuwe ogen. Kunnen en willen we nog werkelijk zo'n vreemdeling zijn?

Natuurlijk is het onbekende soms lastig en spannend. Zo komen we na een prachtige maar vermoeiende tocht door de bergen in een dal, waar we pas in het derde dorp een plek vinden. Want je moet ook wat geluk hebben; dat mensen begrijpen dat je niet snel met de eerste *dolmuş* (bus) naar de grote stad verderop wilt, maar echt daar in hun dorp wilt overnachten en de volgende dag te voet verder wilt.

Maar als we dat duidelijk maakten, klinkt steeds weer: *hoş geldiniz* (welkom): Hasan

laat in ons zijn houten huisje aan het meer van Iznik slapen. Güner biedt ons onderdak in de verblijven van zijn personeel, achter in een enorm loods waar groente wordt gewogen en verpakt voor Europa. Ali regelt een overnachting in het lege appartement van een vriend. Ufuk biedt ons onderdak in een voormalig restaurant naast zijn benzinepomp. Postbeambte Mustafa opent het gastenverblijf van zijn familie voor ons. Plaatsvervangend *muhtar* (dorpshoofd) Veli laat ons bij hem thuis overnachten.

Karavaanroute

Het is in één keer raak, maar de vuistgrote steen maakt nauwelijks indruk op het enorme beest. Even blijft hij staan, maar dan komt er nog zo'n agressief monster aanrennen en springen ze samen woest grommend op ons af. Wat nu? De stokken! Gelukkig zitten ze binnen handbereik op de rugzak. Een snelle beweging, en dan steken we ze naar de honden. Het werkt.

Na Konya volgt het voor ons zwaarste stuk: bijna 150 kilometer langs een rechte weg door

Kaart: Wobien Doyer,
met medewerking
van Han Lasance.

een eindeloze, woestijnachtige vlakte. Een monotonie die door slechts een heuvelrug en een paar dorpjes wordt onderbroken. We steken de vlakte over in het ritme van de karavanen, die hier ooit een handelsroute van en naar Perzië (Iran) volgden. We overnachten vlakbij Obruk en in Sultanhanı, met hun nog steeds indrukwekkende *serail*: grote, ommuurde overnachtingsplekken voor karavanen.

De Ihlara-vallei is duizenden jaren geleden gevormd door uitbarstingen en regenwater van de nabij gelegen Hasan Dağı (3286 meter). Wat een woeste schoonheid! In het vulkanisch gesteente werden in de Byzantijnse tijd tientallen kerken en kloosters uitgehakt, versierd met schitterende fresco's. Dat wat de tand des tijds en de hand van vandalen heeft doorstaan, herinnert eraan dat Anatolië ooit een van de bloeiende kerngebieden van het christendom was.

Als we verder lopen zien we dat de regen en kou van de afgelopen dagen een grote witte muts hebben gezet op de krater van de Ha-

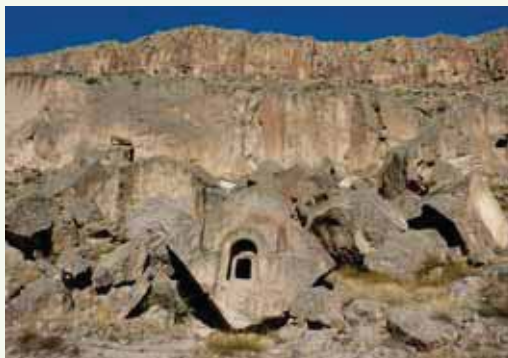
san Dağı. We zien de berg nog heel lang als een steeds kleiner wordend baken achter ons liggen. Dan oriënteren we ons dagenlang op een nog hogere vulkaan, de Erciyes Dağı (3916 meter). Wat zijn de landschappen kaal, groots, prachtig, oneindig. Dat wij hier mogen lopen!

We mijden het populairste deel van Cappadocië. Toch kruisen we ineens een toeristische route. Bussen en busjes zijn gehaast op weg naar oude cultuurschatten, omringd door het gemarchandeerd van kooplui die een graantje willen meepikken. Ondertussen scheurt men voorbij aan de grootste, nog levende cultuurschat: de gastvrijheid van de mensen onderweg. Geroep en gezwaai vanaf de velden, uitgestoken handen met aardbeien, roerende handen die uitnodigen voor de thee.

Offerfeest

Een paar dagen later steken we het Taurusgebergte over en dalen we langzaam af naar de Middellandse Zee. De verandering in het landschap is dramatisch. Van de kale hoogvlakte naar de beboste berghellingen, van vaal geel, grijs en bruin naar helder groen, van tarwe en aardappels naar katoen en mandarijnen.

'Allah ...' Het schaap worstelt om aan de houdgreep te ontsnappen. Tevergeefs. Het is *kurban bayramı*, het grote offerfeest. Dagenlang hebben we gezien hoe schapen en geiten vanuit de bergen naar de kust worden gebracht. In vrachtwagens of soms gewoon op de achterbank van een auto. En nu is het zover.

Rotskerk in Soğanlı,
Cappadocië.
Foto: Arno Cuppen

We schuilen bij een benzinstation. Twee pompbedienden staan op het punt om hun tweede schaap te slachten. De kop van nummer één ligt al achteloos in de berm.

‘Allah ...’ Als het gebed ten einde is, wordt met enkele ferme halen de keel van het schaap doorgesneden en de nek gebroken. Even later ligt ook de tweede kop in het gras. Binnen de tijd van een regenbui is het schaap uit haar jas geholpen en hangt het aan twee poten aan een balk om te worden uitgebeend.

De schaduw van Syrië

Het is donker als we in Dörtyol aankomen. Ineens stopt een auto naast ons. Dan herkennen we de chauffeur. Hij is ons vanmiddag met een luid ‘Gute Reise’ voorbij gereden. Nu bezweren hij en zijn vader ons om niet verder te gaan. Gisteren waren ze in Iskenderun en daar hebben ze veel Syriërs gezien, gevlucht voor de strijd in hun land. Velen hebben niets meer. En dus gaan er verhalen over diefstal en inbraken. Is dit de klassieke vrees voor de ander of is er meer aan de hand?

De volgende dag besluiten we om door te lopen, in elk geval tot Iskenderun. Ergens onderweg rijdt een pantserwagen recht op ons af. Hadden vader en zoon dan toch gelijk? Het lijkt erop, want de bestuurder gebaart ons te stoppen. Dan zwaait een metalen luik open en vanuit het ruim van het gevaarte worden twee armen naar buiten gestoken, met ... appels. Achter de gulle geveer zitten zijn kameraden op hun gemak rond een samovar, hun wapens slordig verspreid over de vloer. Een laatste groet, dan gaat het luik weer dicht en lopen wij opgelucht verder.

We zien de stad al van verre liggen, aan de andere kant van de baai. Hoe zou het er zijn? Voorbij de haven slaan we een hoek om en staan we ineens op de prachtige boulevard van Iskenderun. Het is bijna niet te geloven. Nog geen 100 kilometer verderop, hemelsbreed, ligt de zwaar bevochten stad Aleppo. Hier flaneren mensen langs de zee. Ontspannen en goed gekleed. Weinig hoofddoeken, veel korte rokken. Zoveel welvaart en verwestering hebben we in weken niet meer gezien.

Toch wordt ons hier nog nadrukkelijker afgeraden om door te reizen naar Antakya. Te voet zouden we te kwetsbaar zijn. We hoeven er niet lang over te denken, we stoppen. We

willen aan het slot van onze pelgrimstocht geen ramptoeristen worden.

Thuis zien we beelden van Antakya in de prachtige serie *Langs de grenzen van Turkije* van journalist Bram Vermeulen. Het is het trieste verhaal van hoe makkelijk ook nu de verdeel-en-heersstrategie werkt: tussen Turken, Koerden en Arabieren, tussen moslims, christenen en druzen, tussen soennieten, sjiiëten, en alawieten.

Ongerijmd

We realiseren ons dat het nog jaren kan duren voor we onze reis kunnen voorzetten. Jeruzalem is geen doel op zich, het gaat om de reis. We hebben nu zo'n 5700 kilometer afgelegd en het was een geweldige ervaring. Het stuk dat nog voor ons ligt, lijkt die reis nu vooral ongerijmd te maken. Wat hebben wij – die er voor kiezen om alleen met het hoognodige op pad te gaan – daar te zoeken? Daar waar zo velen gevlucht zijn voor geweld en die nu in tenten moeten overleven. Ook als de burgeroorlog in Syrië tot een einde komt, zal het land nog lang lijden onder deze verwoestende ervaring. En verderop is er ook nog de strijd tussen Israël en de Palestijnen ...

Van de andere kant, leek het eerst ook niet ongerijmd om door het arme Albanië te lopen en door het binnenland van Turkije? Hoe vaak kregen we vooraf niet de vraag: is het daar wel veilig? En eenmaal onderweg ontmoetten we zoveel openheid, belangstelling en gastvrijheid. Misschien helpen zulke ontmoetingen juist om de droom van een vreedzamer wereld levend te houden? 🌿

Meer praktische informatie over deze etappe kunt u vinden op: Esprituduchemin.org/nl/route-info-naar-iskenderun. Eerdere afleveringen van de pelgrimage van Arno en Huberta naar Jeruzalem verschenen in Jacobsstaf 86, 89 en 93.

Huberta (rechts) proeft de Turkse gastvrijheid.

Foto: Arno Cuppen

